

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců JUDr. Josefa Baxy a JUDr. Jiřího Pally v právní věci žalobkyně: **L. K.,** proti žalovanému: **Krajský úřad Jihomoravského kraje,** se sídlem Žerotínovo nám. 3/5, Brno, o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 29. 6. 2012, č. j. 22 A 18/2012 – 26,

takto:

I. Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 29. 6. 2012, č. j. 22 A 18/2012 – 26, **se zrušuje.**

II. Řízení o žalobě proti rozhodnutí Krajského úřadu Jihomoravského kraje ze dne 11. 10. 2011, č. j. JMK 117482/2011, sp. zn. S-JMK 117482/2011 OSP, **se zastavuje.**

III. Žádný z účastníků řízení **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti a o žalobě proti rozhodnutí Krajského úřadu Jihomoravského kraje ze dne 11. 10. 2011, č. j. JMK 117482/2011, sp. zn. S-JMK 117482/2011 OSP.

Odůvodnění:

I.
Obsah rozhodnutí správních orgánů

[1] Rozhodnutím Městského úřadu Hrušovany nad Jevišovkou (dále jen „správní orgán prvního stupně“) ze dne 1. 7. 2011, č. j. 5572/2011/Jur bylo podle § 76 odst. 1 písm. c) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění účinném ke dni vydání rozhodnutí (dále jen „zákon o přestupcích“), zastaveno řízení ve věci přestupků proti občanskému soužití

podle § 49 odst. 1 písm. c) a proti majetku podle § 50 odst. 1 písm. a) zákona o přestupcích, kterých se měl dopustit L. N., nar. X, bytem H. 95, Š., tím, že dne 2. 10. 2010 v blíže neurčené době úmyslně způsobil škodu na cizím majetku zničením věci tak, že odboural v době nepřítomnosti žalobkyně a jejího manžela část štítové zdi jejich rodinného domku, čímž se proboural do jejich průjezdu; úmyslně způsobil škodu na cizím majetku poškozením věci tak, že znečistil vozidlo žalobkyně a jejího manžela, jakož i další vozidlo, které bylo v průjezdu zaparkováno; úmyslně narušil občanské soužití schválnostmi tak, že naházel drobnou suť do dvora domu, přičemž tuto měl házet i po psovi, a tím mu způsobit nezjištěné poranění. Spáchání uvedených skutků nebylo obviněnému prokázáno; žalobkyně jako poškozená byla podle § 70 odst. 2 zákona o přestupcích odkázána se svým nárokem na náhradu škody na soud.

[2] Rozhodnutím žalovaného jako správního orgánu druhého stupně ze dne 11. 10. 2011, č. j. JMK 117482/2011, sp. zn. S-JMK 117482/2011 OSP, bylo rozhodnutí správního orgánu prvního stupně podle § 90 odst. 4 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, zrušeno a řízení bylo zastaveno. Žalovaný odůvodnil své rozhodnutí tak, že došlo k zániku odpovědnosti za přestupek, neboť uplynula jednoroční prekluzivní (propadná) lhůta podle § 20 odst. 1 zákona o přestupcích, během níž lze přestupek projednat a po jejímž uplynutí správní orgán nemůže řízení o přestupku zahájit, resp. v řízení zahájeném pokračovat.

II.
Řízení před krajským soudem

[3] Proti rozhodnutí žalovaného se žalobkyně bránila žalobou ze dne 29. 4. 2012, ve které navrhla, aby soud napadené rozhodnutí zrušil, rozsudkem vyslovil vinu pachatele za spáchání přestupku a tomuto uložil povinnost nahradit žalobkyni škodu ve výši 69 183 Kč, jakož i náklady řízení. Namítala průtahy ve vyšetřování, přičemž podle jejího přesvědčení se jednalo o trestný čin a věc neměla být Policií České republiky postoupena k projednání přestupkové komisi; proti tomuto postupu žalobkyně podala stížnost ke státnímu zastupitelství, této však nebylo vyhověno. Poukázala na to, že v řízení před správním orgánem namítala podjatost přestupkové komise, o vyloučení však nebylo rozhodnuto. Mimoto je přesvědčena, že nedošlo k uplynutí lhůty k projednání přestupku, neboť po dobu šetření, zda došlo ke spáchání trestného činu, mělo být řízení přerušeno; žalovaný navíc nerozhodl ve lhůtě podle § 71 správního řádu.

[4] Současně se žalobou požádala žalobkyně o osvobození od soudních poplatků a navrhla, aby jí byl ustanoven zástupce z řad advokátů. Krajský soud v Brně usnesením ze dne 25. 5. 2012, č. j. 22 A 18/2012 – 21, návrh žalobkyně na osvobození od soudních poplatků a ustanovení advokáta zamítl. V odůvodnění usnesení poukázal na údaje uvedené žalobkyní v potvrzení o jejích osobních, majetkových a výdělkových poměrech a dospěl k závěru, že u ní nejsou dány předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, neboť žalobkyně žije ve společné domácnosti se svým manželem, jejich společný měsíční příjem činí 26 786 Kč a soudu byly doloženy měsíční výdaje v průměrné výši 11 013 Kč. Následně krajský soud usnesením ze dne 29. 6. 2012, č. j. 22 A 18/2012 – 23, žalobkyni vyzval, aby ve lhůtě 10 dnů od doručení tohoto usnesení zaplatila soudní poplatek za žalobu ve výši 3000 Kč, a současně ji poučil, že nebude-li poplatek ve stanovené lhůtě zaplacen, soud

řízení podle § 47 písm. c) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“) ve spojení s § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích zastaví.

[5] Krajský soud v Brně rozsudkem z téhož dne, kdy vydal výzvu k zaplacení soudního poplatku žalobkyni, tj. 29. 6. 2012, č. j. 22 A 18/2012 – 26, žalobu v části, v níž napadá výrok správního rozhodnutí týkající se viny obviněného L. N. z přestupku, odmítl a v části týkající se výroku o náhradě škody zamítl a dále rozhodl, že se žádnému z účastníků nepřiznává náhrada nákladů řízení. V odůvodnění rozsudku poukázal na ustanovení § 46 odst. 1 písm. c) s. ř. s., § 72 písm. b) a § 81 odst. 2 zákona o přestupcích a ustálenou judikaturu správních soudů, zejména rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 10. 2007, č. j. 2 As 46/2006 – 100. Vyložil, že jádrem přestupkového řízení je posuzování viny obviněného z přestupku a případné sankce, které se však odehrává výlučně ve vztahu mezi státem a obviněným. Vzhledem k tomu, že poškozený je účastníkem řízení pouze co do projednávání náhrady majetkové škody přestupkem způsobené, tedy pouze co do otázky, zda správní orgán na základě závěru o vině obviněného z přestupku (který je mimo procesní dispozici poškozeného) řádně posoudil otázku náhrady škody, může se žalobou bránit toliko proti výroku správního orgánu o náhradě škody. Jelikož v projednávané věci bylo řízení ve věci přestupku zastaveno, nebyla v něm shledána vina obviněného, a nebyl tak dán ani právní důvod pro posuzování nároku na náhradu škody.

III.
Obsah kasační stížnosti

[6] Proti rozsudku Krajského soudu v Brně se žalobkyně (dále též „stěžovatelka“) bránila kasační stížností ze dne 4. 9. 2012. Poukázala na usnesení krajského soudu ze dne 25. 5. 2012, kterým byl zamítnut její návrh na osvobození od soudních poplatků a ustanovení advokáta, a uvedla, že s ohledem na okolnosti případu je přesvědčena, že o návrhu mělo být rozhodnuto kladně. Za dané situace, kdy nebyla osvobozena od soudních poplatků ztratila zájem na dalším projednávání věci a očekávala, že krajský soud řízení zastaví. Je pro ni proto nepochopitelné, z jakého důvodu krajský soud v řízení z vlastní iniciativy pokračoval a vydal rozsudek ve věci samé. Je přesvědčena, že za této situace jí nelze uložit povinnost soudní poplatek za žalobu hradit.

IV.
Soudní poplatek za kasační stížnost a povinné zastoupení advokátem

[7] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil zákonné náležitosti kasační stížnosti. Byl přitom konfrontován s otázkou, zda jsou naplněny zákonné podmínky pro projednání kasační stížnosti a rozhodnutí ve věci samé za situace, kdy stěžovatelka nezaplatila soudní poplatek za kasační stížnost a v řízení není zastoupena advokátem, jakož ani nedoložila, že má vysokoškolské právnické vzdělání vyžadované pro výkon advokacie. Dospěl k závěru, že kasační stížnost lze i přesto projednat a meritorně o ní rozhodnout.

[8] Podle § 9 odst. 1 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudních poplatcích“), *„nebyl-li poplatek za řízení splatný podáním návrhu na zahájení řízení, odvolání, dovolání nebo kasační stížnosti zaplacen, soud*

vyzve poplatníka k jeho zaplacení ve lhůtě, kterou mu určí; po marném uplynutí této lhůty soud řízení zastaví.“

[9] Podle § 105 odst. 2 s. ř. s. *„stěžovatel musí být zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.“*

[10] Zaplacení soudního poplatku a povinné zastoupení advokátem obecně náleží mezi základní podmínky řízení o kasační stížnosti. Konstantní judikatura Nejvyššího správního soudu nicméně uznává, že za určitých podmínek není namístě na zaplacení soudního poplatku a zastoupení advokátem trvat. V rozsudku ze dne 19. 7. 2012, č. j. 4 Ads 66/2012 – 22 (všechna zde uváděná rozhodnutí dostupná z: <www.nssoud.cz>), Nejvyšší správní soud judikoval, že *„v řízení o kasační stížnosti proti usnesení krajského soudu, kterým bylo zastaveno řízení o žalobě poté, co nabylo právní moci usnesení krajského soudu o zamítnutí návrhu žalobce na osvobození od soudních poplatků (§ 36 odst. 3 s. ř. s.), a kasační stížnost žalobce proti tomuto usnesení byla Nejvyšším správním soudem zamítnuta, není třeba trvat na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost ani na povinném zastoupení advokátem.“* V odůvodnění vyložil, že *„není-li totiž třeba trvat na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost ani na povinném zastoupení advokátem v řízení o kasační stížnosti proti usnesení krajského (městského) soudu o zamítnutí návrhu žalobce na osvobození od soudních poplatků, potom není na splnění těchto zákonných náležitostí třeba trvat ani v řízení o kasační stížnosti proti usnesení krajského (městského) soudu, kterým bylo zastaveno řízení o žalobě poté, co usnesení krajského (městského) soudu o zamítnutí návrhu žalobce na osvobození od soudních poplatků nabylo právní moci, bylo ke kasační stížnosti žalobce potvrzeno zamítavým rozsudkem Nejvyšším správním soudem, a žalobce následně ani přes opakovanou výzvu soudní poplatek nezaplatil.“* (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 10. 2007, č. j. 1 Afs 65/2007 - 37, a rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 4. 2007, č. j. 9 As 3/2007 – 77).

[11] Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že právní názor vyslovený v uvedených judikátech je třeba konsekventně vztáhnout i na nyní projednávanou věc. Pakliže totiž není třeba trvat na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost ani na povinném zastoupení advokátem v řízení o kasační stížnosti proti usnesení krajského soudu, kterým bylo zastaveno řízení o žalobě pro nezaplacení soudního poplatku, je namístě stejně přistupovat i k procesní situaci, jaká nastala v nyní projednávané věci, kdy stěžovatelka nezaplatila soudní poplatek za žalobu ani poté, co nabylo právní moci usnesení krajského soudu o zamítnutí její žádosti o osvobození od soudních poplatků, a krajský soud následně rozhodl o žalobě rozsudkem ve věci samé, který však neměl být vůbec vydán, neboť řízení mělo být usnesením zastaveno pro nezaplacení soudního poplatku. Pokud se stěžovatelka proti takto vydanému rozsudku ve věci samé brání kasační stížností, v níž namítá, že po zamítnutí své žádosti o osvobození od soudních poplatků vycházela z toho, že krajský soud řízení zastaví, aniž by jí byla uložena povinnost soudní poplatek zaplatit, znamenalo by trvání na podmínce zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost, jakož i na podmínce povinného zastoupení advokátem jen další řetězení téhož problému, a vedlo by k popření cíle, jenž účastník podáním kasační stížnosti sledoval, a popření vlastního smyslu řízení o kasační stížnosti, v němž má být zkoumán právě a jen závěr o tom, zda

řízení mělo být namísto vydání rozsudku ve věci samé zastaveno pro nezaplacení soudního poplatku.

[12] Na uvedeném závěru nemůže nic změnit, pokud se stěžovatelka proti usnesení krajského soudu o zamítnutí své žádosti o osvobození od soudních poplatků nebránila kasační stížností. Stěžovatelka se totiž proti tomuto usnesení nebránila právě proto, že ztratila zájem na dalším vedení soudního řízení a upřednostnila jeho zastavení tak, aby nebyla nucena soudní poplatek zaplatit. Na krajském soudu bylo, aby předtím, než přistoupí k meritornímu projednání věci, prověřil, zda jsou splněny podmínky řízení, mimo jiné zda byl zaplacen soudní poplatek za žalobu. Nelze pak argumentovat ani tím, že pokud stěžovatelka neměla zájem na dalším vedení řízení, měla vydání meritorního rozsudku sama předejít tím, že žalobu vezme zpět. Zpětvzetí žaloby ve smyslu § 37 odst. 4 s. ř. s. totiž nelze interpretovat jako povinnost, nýbrž toliko jako procesní oprávnění stěžovatelky jako žalobkyně nakládat (disponovat) s předmětem řízení, které vychází ze zásady dispoziční, na níž je správní soudnictví postaveno (viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 7. 2011, č. j. 4 As 20/2011 – 80, srov. VOPÁLKA, V. a kol. *Soudní řád správní: Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004. s. 13, 105.).

V.
Posouzení důvodnosti kasační stížnosti

[13] Poté, co Nejvyšší správní soud konstatoval, že kasační stížnost obsahuje veškeré zákonné náležitostí, přezkoumal důvodnost kasační stížnosti v souladu s ustanovením § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů. Neshledal přitom vady podle § 109 odst. 4 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti. Námitky stěžovatelky uplatněné v kasační stížnosti lze podřadit pod důvod uvedený v § 103 odst. 1 písm. c) s. ř. s., podle něhož lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené *„zmatečnosti řízení před soudem spočívající v tom, že chyběly podmínky řízení, ve věci rozhodoval vyloučený soudce nebo byl soud nesprávně obsazen, popřípadě bylo rozhodnuto v neprospěch účastníka v důsledku trestného činu soudce.“*

[14] Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

[15] Stěžovatelka namítá, že krajský soud pochybil, pokud ve věci vydal rozsudek ve věci samé a řízení nezastavil pro nezaplacení soudního poplatku poté, co zamítl žádost stěžovatelky o osvobození od soudních poplatků a stěžovatelka soudní poplatek ani přesto nezaplatila.

[16] Nejvyšší správní soud shledal tuto námitku důvodnou. Z výše citovaného ustanovení § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích se podává, že za situace, kdy soudní poplatek za řízení nebyl zaplacen, je soud povinen k tomu poplatníka vyzvat. Po marném uplynutí soudem určené lhůty k zaplacení poplatku soud řízení zastaví, přičemž o tomto následku je povinen poplatníka ve výzvě poučit (§ 9 odst. 3 zákona o soudních poplatcích).

[17] V rozsudku ze dne 26. 1. 2006, č. j. 1 As 27/2005 – 87, Nejvyšší správní soud vymezil zákonný postup při zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku tak, že *„předpokladem zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku (§ 9 odst. 1 zákona ČNR č.*

549/1991 Sb., o soudních poplatcích) je nejen to, že poplatek nebyl zaplacen, ale také to, že účastník byl k jeho zaplacení vyzván a poučen o následcích nesplnění výzvy (odst. 3 tamtéž) a že marně uplynula lhůta k zaplacení. Zamítl-li soud návrh na osvobození od poplatkové povinnosti, jímž účastník reagoval na výzvu k zaplacení poplatku, musí účastníka opětovně vyzvat k zaplacení, stanovit mu lhůtu a poučit jej o následcích nesplnění výzvy; k prve stanovené lhůtě již nelze přihlížet." Závěry tohoto rozsudku je třeba obdobně aplikovat i na případy, kdy má být vydán rozsudek ve věci samé, avšak (zatím) nedošlo k zaplacení soudního poplatku.

[18] Nejvyšší správní soud konstatuje, že krajský soud tento zákonný procesní postup nedodržel. V projednávané věci stěžovatelka požádala o osvobození od soudních poplatků a navrhla, aby jí byl ustanoven zástupce z řad advokátů, přičemž krajský soud usnesením ze dne 25. 5. 2012 návrh žalobkyně na osvobození od soudních poplatků a ustanovení advokáta zamítl. Následně sice usnesením ze dne 29. 6. 2012 žalobkyni vyzval, aby ve lhůtě 10 dnů od doručení tohoto usnesení zaplatila soudní poplatek za žalobu ve výši 3000 Kč, aniž by však vyčkal doručení výzvy k zaplacení soudního poplatku (k čemuž došlo teprve dne 18. 7. 2012) a prověření, zda stěžovatelka ve zde stanovené lhůtě soudní poplatek zaplatí či nikoliv, rozsudkem z téhož dne (29. 6. 2012) rozhodl ve věci samé. Nedostál tak pravidlu, že předpokladem pro vydání rozhodnutí o věci bylo mimo jiné to, aby stěžovatelku vyzval k zaplacení soudního poplatku a prověřil, zda k tomu ve stanovené lhůtě došlo. Takto je třeba postupovat jak při zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku, tak i před vydáním rozhodnutí ve věci samé.

VI.
Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

[19] Podle § 110 odst. 1 věta první s. ř. s. „*dospěje-li Nejvyšší správní soud k tomu, že kasační stížnost je důvodná, rozsudkem zruší rozhodnutí krajského soudu a věc mu vrátí k dalšímu řízení, pokud ve věci sám nerozhodl způsobem podle odstavce 2; jestliže již v řízení před krajským soudem byly důvody pro zastavení řízení, odmítnutí návrhu nebo postoupení věci, rozhodne o tom současně se zrušením rozhodnutí krajského soudu Nejvyšší správní soud.*"

[20] Na základě výše uvedených důvodů dospěl Nejvyšší správní soud po přezkoumání napadeného rozsudku Krajského soudu v Brně a další spisové dokumentace k závěru, že byl naplněn tvrzený důvod pro podání kasační stížnosti podle § 103 odst. 1 písm. c) s. ř. s., aniž by bylo třeba aplikovat ustanovení § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s. Kasační stížnost je proto důvodná a Nejvyšší správní soud podle § 110 odst. 1 s. ř. s. rozsudek krajského soudu zrušil.

[21] Vzhledem k tomu, že již v řízení před krajským soudem byly důvody pro zastavení řízení, rozhodl Nejvyšší správní soud výrokem II. v souladu s § 47 písm. c) s. ř. s. za použití § 120 s. ř. s. a ve spojení s § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích tak, že zastavil řízení o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 11. 10. 2011. Vycházel přitom ze zjištění , že poplatek za žalobu nebyl zaplacen současně s jejím podáním a ani poté, co Krajský soud v Brně usnesením ze dne 29. 6. 2012, č. j. 22 A 18/2012 – 23, stěžovatelku jako žalobkyni vyzval, aby ve lhůtě 10 dnů od doručení tohoto usnesení zaplatila soudní

poplatek za žalobu ve výši 3000 Kč a současně ji poučil, že nebude-li poplatek ve stanovené lhůtě zaplacen, soud řízení podle § 47 písm. c) s. ř. s. ve spojení s § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích zastaví. Toto usnesení bylo stěžovatelce doručeno dne 18. 7. 2012, a lhůta k zaplacení poplatku tak marně uplynula v pondělí 30. 7. 2012 (§ 40 odst. 1 a 3 s. ř. s.). Stěžovatelka však podle obsahu spisu v této lhůtě ani později až do dne vydání tohoto rozsudku soudní poplatek za žalobu nezaplatila. Z obsahu kasační stížnosti je navíc zřejmé, že tak ani do budoucna nemíní učinit, ba naopak výslovně navrhuje, aby bylo řízení o žalobě z tohoto důvodu zastaveno.

[22] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud výrokem III. ve smyslu ustanovení § 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s ustanovením § 120 s. ř. s. tak, že vzhledem k tomu, že stěžovatelce, která měla ve věci úspěch, žádné důvodně vynaložené náklady řízení nevznikly a žalovaný ve věci úspěch neměl, nemá žádný z účastníků právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

[23] Vzhledem k tomu, že vedle zrušení napadeného rozsudku rozhodl současně o zastavení řízení o žalobě proti napadenému rozhodnutí žalovaného, rozhodl Nejvyšší správní soud výrokem III. podle § 110 odst. 3 věty druhé s. ř. s. vedle nákladů řízení o kasační stížnosti současně i o nákladech řízení, které předcházelo zrušenému rozhodnutí krajského soudu. O náhradě nákladů řízení o žalobě proti napadenému rozhodnutí žalovaného rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 3 s. ř. s. tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení, neboť řízení bylo zastaveno.

[24] Nejvyšší správní soud dodává, že vhledem k tomu, že napadený rozsudek krajského soudu byl zrušen a řízení o žalobě bylo zastaveno, nelze na žalobkyni nadále vymáhat zaplacení soudního poplatku za žalobu ve výši 3000 Kč, jak byla k jeho zaplacení vyzvána usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 29. 6. 2012, č. j. 22 A 18/2012 – 23.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 31. října 2012

JUDr. Dagmar Nygrínová
předsedkyně senátu